

Corpus Hermeticum XI

Umysł do Hermesa

Wprowadzenie

Oto kolejny traktat, który wyjaśnia naturę Boga, Kosmosu i stworzenia. Ponownie poruszany jest temat życia, śmierci i nieśmiertelności. Traktat ten jest też idealnym przykładem na pozorną wewnętrzną sprzeczność w hermetycznym korpusie – z jednej strony mamy typowe dla gnostycyzmu stwierdzenie, że poznanie (gnoza) jest niedostępne dla tych, którzy miłują ciało i są źli (a czym zło jest pamiętamy z poprzedniego traktatu); z drugiej zaś strony poinformowanie jesteśmy, że każda najmniejsza cząstka materii jest częścią Boga i jest obrazem Dobra.

Traktat ten stoi też w kontraście do tradycji gnostycznej, według której Bóg oderwany jest od świata, natomiast materialny świat stworzony jest przez Demiurga – tutaj Stworzyciel (Demiurg) może być tylko jeden i jest on Bogiem. Jest stworzycielem zarówno materii, jak i duszy i nie może być od swego stworzenia oddzielony.

Polecam też uwadze wersy 19 i 20, w których czytelnicy rozpoznają podstawę wielu praktyk wizualizacyjnych stosowanych po dziś dzień, znanych współcześnie pod nazwą kreatywnej wizualizacji, podróży astralnej, tudzież pathworkingu.

Poprzednie traktaty, jak i przyszłe tłumaczenia dostępne będą w dziale „Biblioteka” na moim blogu (hermetyk.pl/biblioteka). Skontaktować ze mną można się na Facebooku ([facebook.com/hermetyk](https://www.facebook.com/hermetyk)). Zapraszam do lektury!

Rafał Wąsowski

Styczeń, 2016

Z niniejszego dokumentu można korzystać na zasadach licencji Creative Commons CC BY-NC-ND 3.0, tzn. wolno go kopiować i rozpowszechniać na następujących zasadach: należy podać, kto jest autorem, nie wolno go używać w celach komercyjnych i nie wolno go zmieniać, przekształcać ani tworzyć nowych dzieł na jego podstawie. Pełen tekst licencji można znaleźć na: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/pl/>

Umysł do Hermesa

1. Umysł:

Opanuj to kazanie (logos) Hermesie Trismegistosie i bądź pomny tych słów, albowiem nie mogę dłużej zwlekać by ci je przekazać.

Hermes:

Choć wielu ludzi mówi sporo na temat Wszystkiego i Dobra, i choć mówią oni przeróżne rzeczy, w dalszym ciągu nie znam prawdy. Spraw zatem, Mistrzu mój, aby stało się to dla mnie jasne! Albowiem w tych sprawach mogę ufać jedynie wyjaśnieniom, które pochodzą od Ciebie.

2. U:

Słuchaj [zatem], mój synu, czym jest Bóg i Wszystko.

Bóg; Aeon; Kosmos; Czas; Geneza.¹

Bóg jest sprawcą Aeonu, Aeon Kosmosu, Kosmos Czasu, a Czas Genezy. Dobro – czyli Piękno, Mądrość i Błogość - jest niczym esencją Boga, Tożsamość Aeonu, Porządek Kosmosu i Zmiana Czasu, a Życie i Śmierć – niczym esencją Genezy. Energiami Boga są Umysł i Dusza, Aeonu - trwałość i nieśmiertelność, Kosmosu - cykliczny ruch powrotny do początkowego stanu i odchodzący od niego², Czasu - wzrost i zanik, a Genezy - jakość.

Tak więc Aeon zawiera się w Bogu, Kosmos w Aeonie, Czas w Kosmosie, a Geneza w Czasie. Aeon stoi wytrwale wokół Boga, Kosmos porusza się w Aeonie, granicami Czasu jest Kosmos, a Geneza możliwa jest tylko w Czasie.

3. Źródłem wszystkiego jest Bóg, esencją Aeon, materią Kosmos. Aeon jest mocą Boga, dziełem Aeonu jest Kosmos, który choć nie jest poddany genezie, staje się wiecznie w Aeonie. Kosmos nie może zostać zniszczony, gdyż Aeon jest niezniszczalny, natomiast nic w Kosmosie nie zanika, gdyż jest on szczelnie otoczony poprzez Aeon z każdej strony.

H:

Lecz czymże jest Mądrość Boga?

U:

Dobrem, Pięknem, Błogością, Cnotą i Aeonem. Aeon zarządza [Kosmosem], nadając materii nieśmiertelność i trwałość.

¹ Geneza lub „stawanie się”

² Dost.. odnawianie i stan temu przeciwny, aczkolwiek *apokatastasis* w odniesieniu do ciał niebieskich odnosi się do ich cyklicznego ruchu i okresowego powrotu do początkowej pozycji

4. Geneza materii zależy od Aeonu, a Aeon od Boga. Natomiast natura Genezy i Czasu jest inna w Niebie niż na Ziemi. W niebie są one niezmiennie i niezniszczalne, lecz na Ziemi podległe są zmianie i zniszczeniu.

Bóg jest duszą Aeonu, Aeon Kosmosu, a Niebo Ziemi. Bóg jest w Umyśle, Umysł w Duszy, Dusza w Materii, lecz wszystko to istnieje poprzez Aeon. Lecz całe to Ciało, na które składają się wszystkie ciała, wypełnia Dusza, Duszę Umysł, a [Umysł] Bóg. Wypełnia go od wewnątrz i otacza go z zewnątrz, nadając Wszystkiemu życie.

Od zewnątrz Kosmos [otoczony] jest przez niezmiernie i doskonale Życie, które wypełnia [go] wewnątrz wszystkimi życiami. U góry - w Niebie - tożsamość jego jest niezmienna, podczas gdy na dole - na Ziemi - jego geneza podlega ciągłym zmianom.

5. Aeon utrzymuje [Kosmos], albo z Konieczności, albo z prekognicji, albo z natury, albo z jakiegokolwiek innej przyczyny, którą ludzie podejrzewają, lub będą podejrzewać. I wszystko to, to manifestacja boskiej energii.³ Boska Energia jest Mocą, od której nie ma niczego większego, której żadna ludzka, ani nawet boska rzecz nie jest w stanie dorównać.

Bacz zatem Hermesie, abyś nigdy nie myślał, że którakolwiek z rzeczy powyżej lub poniżej podobna jest Bogu, gdyż rozminąłbyś się z prawdą. Nic nie jest bowiem jak To, co jest niepowtarzalne, Jedno i Jedyne. Nie myśl również, że ktokolwiek inny byłby w stanie dzierżyć jego moc - któż bowiem inny jest przyczyną życia, nieśmiertelności i zmiany jakości?

Cóż innego miałby On czynić? Bóg nie może być beczynny, w przeciwnym bądź razie wszystko byłoby pozbawione czynności, gdyż Bóg przepelnia wszystko. Nie ma jednak ani w Kosmosie, ani w niczym innym braku czynności. Bowiem „beczynność” jest nazwą, która nie może zostać użyta ani w stosunku do tego, co jest stworzone, ani do tego, co stwarza.

6. Wszystko musi zostać stworzone, zawsze zgodnie z wpływem każdego miejsca. Ten bowiem, który stwarza, jest w nich wszystkich; nie zawiera się w jednym z nich, ani nie tworzy też tylko jednego z nich, lecz tworzy je wszystkie. Z racji tego, że jest on energetyczną siłą, jego samoistność nie zależy od rzeczy stworzonych; to rzeczy stworzone powstają z jego działania.⁴ Spójrz teraz poprzez Mnie na Kosmos, który dostępny jest teraz twemu wzrokowi. Dostrzeż jego Piękno - Ciało doskonałe, które choć jest

³ tzn. Bóg produkujący energię, bądź Bóg w akcji

⁴ oryg. „będąc Mocą, napełniany jest energią przez rzeczy, które tworzy i nie jest od nich niezależny, choć wszystko, co tworzy, podlega Mu”

najstarsze z wszystkich ciał, jest wiecznie młode i choć w pełni rozkwitu, rozkwita nieustannie!

7. Spójrz teraz na siedem podrzędnych Światów, które ustawione są podług porządku Aeonu, wypełniając go odrębnymi obrotami! [Zobacz jak] wszystko [jest] pełne światła, choć nigdzie [nie ma] ognia; albowiem poprzez miłość i poprzez mieszanie się niepodobnych i przeciwstawnych jakości rodzi się światło jaśniejące energią Boga, Ojca wszelkiego dobra, Przywódcę porządku i Zarządcę siedmiu światów. [Spójrz] na Księżyc, pierwszego spośród nich, instrument natury i transformatora poniższej materii. [Spójrz] na Ziemię pośród nich wszystkich, podstawę Pięknego Kosmosu, karmicielkę i opiekunkę wszelkich ziemskich stworzeń. Rozważ mnogość (jakże on wielka!) stworzeń nieśmiertelnych i śmiertelnych, oraz Księżyc który krąży pomiędzy śmiertelnikami i nieśmiertelnymi.
8. Wszystkie stworzenia przepelnia Dusza, która porusza je w sposób właściwy każdemu z nich - niektóre wokół Nieba, inne wokół Ziemi. [Spójrz] jak te po prawej nie [przemieszczają] się na lewo, ani te z lewa na prawo, ani te z góry na dół ani te z dołu w górę.

Nie muszę pouczać cię, mój drogi Hermesie, że wszystkie one zostały stworzone. Bowiem wszystkie są ciałami poruszonymi przez duszę. Niemożliwym jest jednak, by połączyły się one same z siebie bez udziału kogoś, kto je połączy. Musi być przyczyna, która je łączy i może być ona tylko Jedna.

9. Choć wszystkie poruszają się w inny sposób i ciała ich różnią się od siebie, jednak prędkość, z którą się poruszają jest ta sama, nie jest zatem możliwe, by sprawców ich ruchu było dwóch lub więcej. Bowiem nie jest możliwe aby wielu mogło utrzymać porządek. Słabszy zawsze będzie konkurował z silniejszym i dochodzi pomiędzy nimi do konfrontacji. A gdyby stwórca stworzeń śmiertelnych nie był zarazem stwórcą istot nieśmiertelnych, pragnąłby tworzyć istoty nieśmiertelne. Podobnie stwórca stworzeń nieśmiertelnych „pragnąłby tworzyć” istoty śmiertelne.

Pomyśl - gdyby było ich dwóch: jeden odpowiedzialny za Materię, drugi za Duszę - który z nich odpowiedzialny by był za proces tworzenia? Jeśli oboje - na którym z nich spoczywałaby większa odpowiedzialność?

10. Zrozum, że każda istota składa się z duszy i materii, niezależnie od tego, czy jest nieśmiertelna, śmiertelna lub nierozumna. Wszystkie żywe istoty posiadają duszę, podczas gdy wszystko co jest nieożywione, składa się jedynie z materii. Podobnie dusza, która sama pochodzi od stwórcy, jest

przyczyną życia, lecz stwórcą wszelkiego życia jest tylko ten, kto jest twórcą nieśmiertelności.

H:

Dlaczego zatem istoty śmiertelne różnią się od nieśmiertelnych? Ponadto dlaczego Życie, które nie zna śmierci i tworzy nieśmiertelność, nie stwarza zwierząt nieśmiertelnymi?

11.**U:**

Przed wszystkim, jasnym jest, że jest ktoś, kto jest twórcą tego wszystkiego, oczywistym jest też, że jest On tylko Jeden. Albowiem Dusza jest tylko jedna, jedno jest życie, jedna jest Materia.

H:

Lecz kim on jest?

U:

Kim innym, niż Jednym Bogiem? Któż inny, niż Bóg może nadać żywym istotom Duszę? Bóg jest zatem Jeden. Czyż nie byłoby absurdem przyznać, że Kosmos jest jeden, jedno Słońce i Księżyc, jedna Boskość, lecz twierdzić jednocześnie, że Bóg jednym z wielu?

12. Bóg jest twórcą wszystkiego i tworzy wszystko na wiele [sposobów]. Cóż dziwnego miałyby być w fakcie, że Bóg stwarza i życie, i duszę, i nieśmiertelność, i zmianę, podczas gdy ty sam robisz wiele rzeczy? Przecież widzisz, mówisz, słyszysz, wdychasz zapachy, czujesz smak i dotyk, poruszasz się, myślisz, oddychasz... Nie jest tak, że jedna osoba widzi, druga mówi, trzecia dotyka, inna czuje zapach, inna porusza się, a [jeszcze] inna oddycha. Wszystko to robi jedna osoba.

Jednak żadna z tych rzeczy nie mogłaby stać się bez udziału Boga. Bowiem tak jak ty przestajesz być żywą istotą, gdy zaprzestajesz tych czynności, tak też i Bóg przestałby być Bogiem (jakkolwiek świętokradczo to brzmi), gdyby nie miał w nich udziału.

13. Bo skoro udowodnionym jest, że nic nie może być bez aktywności, w jaki sposób Bóg mógłby być beczynny? Gdyż gdyby było cokolwiek, czego on nie czyni, byłby on - choć zabrzmiałoby to jak bluźnierstwo - niedoskonały. Lecz Bóg nie jest beczynny. Jest doskonały i stwarza wszystkie rzeczy.

Poświęć mi przez chwilę swą uwagę Hermesie, a z łatwością pojmiesz, że działanie Boga jest jedno - aby powołać wszystko do bytu: zarówno to, co tworzone jest teraz, jak i to, co zostało już stworzone lub tworzoną dopiero będzie. I to, mój drogi, jest Życie, to jest Piękno, i Dobro, i Bóg.

14. Jeśli chcesz zrozumieć [to działanie] w praktyce, obserwuj, co dzieje się, gdy wypełnia cię pożądanie, by przyczynić się do narodzin. Lecz w Jego

przypadku jest inaczej - nie czyni on tego dla przyjemności. Albowiem nie ma On nikogo z kim mógłby dzielić swe dzieło - działa on sam, działa zawsze i sam jest tym, co stwarza.

Gdyby bowiem oddzielił się od tego, co tworzy, wszystko runęłoby, wszystko umarło, a życie zanikłoby. Skoro jednak wszystko żyje, Życie jest jedno i jeden jest Bóg. Ponadto, skoro wszystko żyje, zarówno na Niebie, jak i na Ziemi, i Jedno Życie w nich wszystkich pochodzi od Boga i jest Bogiem, to wszystko stworzone jest przez Boga. Życie jest zjednoczeniem Umysłu i Duszy, natomiast Śmierć nie polega na zniszczeniu tego, co zjednoczone, lecz na rozerwaniu więzi pomiędzy nimi.

15. Co więcej, Aeon jest obrazem Boga, Kosmos Aeonu, Słońce Kosmosu, a Człowiek [obrazem] Słońca. Ludzie nazywają zmianę śmiercią, ponieważ powoduje ona rozkład ciała i wycofanie się życia do niewidzialnej sfery. Lecz w tym kazaniu (logosie) usłyszysz mój drogi Hermesie, że Kosmos także podlega zmianie, gdyż dziennie częśćka jego przestaje być widoczna, a jednak nigdy on nie zanika. Oto co przydarza się Kosmosowi: rotacja i ukrywanie. Rotacja jest zwrotem, a ukrywanie jest odnową.⁵

16. Kosmos jest ponad formy - nie składa się z form, które byłyby od niego niezależne, lecz zmienia je sam w sobie. A skoro Kosmos jest ponad formami, to co możemy powiedzieć o jego stwórcy? Nie możemy bowiem powiedzieć, że jest on pozbawiony form, lecz gdyby był wszystkimi formami naraz, byłby jak Kosmos. Gdyby jednak miał jedynie jedną formę, byłby czymś mniej niż Kosmos.

Czym jest on zatem? Nie możemy pozwolić by kazanie (logos) to wiodło do zwątpienia, gdyż żadne pojęcie odnośnie Boga, które pochodzi od umysłu, nie może być wątpliwe. Ma on jedną ideę, która jest Nim samym i będąc bezcielesną, jest niewidoczna, [lecz jednak] wszystkie [idee] przejawiają się poprzez ciała.

Nie dziw się, że idea może być bezcielesna.

17. Jest ona niczym forma rozumu (logos) lub szczyty gór na obrazach. Gdyż wydają się one być ostro odcięte od reszty krajobrazu, lecz w rzeczywistości są dość gładkie i płaskie. Bacz na me zuchwałę, lecz prawdziwe słowa. Tak jak człowiek nie jest w stanie istnieć bez Życia, tak Bóg nie jest w stanie istnieć bez czynienia dobra. Oto życie i w pewnym sensie sposób, w jaki Bóg się porusza - poruszając i ożywiając wszystko.

⁵ Odnową lub powrotem

18. Niektóre z rzeczy, o których mówię, wymagają szczególnej uwagi. Zważ zatem na to, co teraz powiem.

Wszystko jest w Bogu, [lecz] nie w takim sensie, w jakim coś może spoczywać w jakimś miejscu. Miejsce bowiem jest materialne i nieruchome, a rzeczy w nim spoczywające są bez ruchu. Sposób, w jakim rzeczy spoczywają w materii, różni się od sposobu w jakim przebywają one w sferze bezcielesnej.

Pomyśl [zatem] o Nim, który zawiera w sobie wszystko i nie myśl, że bezcielesność jest bardziej złożona, szybsza lub potężniejsza, lecz najbardziej złożona, najszybsza i najpotężniejsza z wszystkiego.

19. Zastanów się nad tym: każ duszy swej przenieść się do jakiegokolwiek kraju, a znajdzie się tam szybciej niż jej nakazesz. Każ jej przemieścić się poza ocean, a momentalnie się tam znajdzie - nie w taki sposób jakby przemieszczała się z miejsca na miejsce, lecz tak, jakby już tam była. Każ jej wznieść się na niebiosy, a nie będzie potrzebowała skrzydeł i nic - ani ogień słońca, ani eter, ani wir, ani ciała gwiazd - jej nie powstrzyma. Przebije się przez nie wszystkie i wzniesie się do ostatniego z Ciał. A nawet gdybyś chciał przebić się poza Kosmos - jeśli cokolwiek poza nim jest - i oddać się kontemplacji, leży to w twojej mocy.
20. Rozważ jaką mocą i jaką prędkością dysponujesz! A skoro dostępne jest to tobie, dlaczego miałyby być to niedostępne Bogu? Pojmij zatem Boga jako zawierającego w sobie wszystko - cały Kosmos - niczym myśli.

Jeśli nie staniesz się jak Bóg, nie jesteś w stanie go pojąć. Bowiem podobne jest w stanie zrozumieć [jedynie] podobne.

Spraw [zatem], by ciało twoje wzrosło do tej samej Wielkości, która przekracza wszelką miarę. Uwolnij się z każdego ciała, bądź poza Czasem, stań się Wiecznością - jedynie w ten sposób poznasz Boga. Zrozum, że nic nie jest dla ciebie niemożliwym, pojmij, że jesteś nieśmiertelny i że dostępna jest ci cała wiedza - wszystkie sztuki, nauki, natura wszystkich rzeczy. Bądź wyższy niż wszystkie wysokości i głębszy od wszelkich głębi. Odkryj w sobie zmysły wszelkich stworzeń, ogień i wodę, suchość i mokrość. Bądź wszędzie w tym samym czasie - na ziemi, w morzu, na niebie. Bądź niepoczęty, w łonie, młody, stary, martwy, poza śmiercią. A gdy poznasz wszystkie te rzeczy naraz - czasy, miejsca, czyny, jakości i mnogości - poznasz też wtedy Boga.

21. Jeśli jednak zamkniesz swą duszę w ciele i ponizysz ją mówiąc: „Nic nie wiem, nic nie potrafię, boję się morza, nie mogę sięgnąć nieba, nie wiem kim

byłem ani kim być powinienem” - cóż ci tedy do Boga? Dopóki bowiem pozostajesz zły i miłujesz swe ciało, nie możesz poznać rzeczy pięknych ani dobrych.

Największym złem jest nieznamość Dobra Boga. Za to znajomość [Dobra], woli i nadziei jest prostą i łatwą drogą prowadzącą do samego Dobra. Gdy postawisz stopę na tej Drodze, Dobro spotka cię wszędzie i wszędzie zaczniesz je dostrzegać, czy się tego spodziewasz, czy nie - chodząc, śpiąc, żeglując, podróżując, dniem i nocą, mówiąc i milcząc. Bowiem nie ma niczego, co nie jest obrazem Dobra.

22. H:

Czy Bóg jest niewidzialny?

U:

Powstrzymaj swój język! Któż jest bardziej widzialny niż On? Albowiem stworzył on wszystko z tego właśnie powodu - abyś mógł widzieć Go poprzez jego stworzenie. Oto Dobro Boga, oto jego Doskonałość - Jego manifestacja poprzez całe stworzenie. Nic bowiem - nawet rzeczy bezcielesne - nie jest niewidzialne. Umysł postrzega siebie samego poprzez myśl, Bóg poprzez swoje stworzenie.

Oto co zostało ci do tej pory objawione, Trismegistosie. Rozważ wszystko inne w ten sam sposób, a nie zabłądzisz!

Tłumaczenie na podstawie:

Mead, G. R. S. *Thrice-Greatest Hermes*. Vol. 2. London: The Theosophical Publishing Society, 1906.

Źródła pomocnicze:

Copenhaver, Brian P. *Hermetica*. Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Liddel, Henry George; Scott, Robert. *Greek-English Lexicon*. New York: Harper & Brothers, 1883.

Nock, A. D., Festugiere, A.-J. *Corpus Hermeticum. Tome I*, Paris: Les Belles Lettres, 1960.

Salaman, Clement; van Oyen, Dorine; Wharton, William D.; Mahé, Jean-Pierre. *The Way of Hermes*. Rochester, Vermont: Inner Traditions, 2004.

Scott, Walter. *Hermetica. The Ancient Greek and Latin Writings Which Contain Religious or Philosophic Teachings Ascribed to Hermes Trismegistus*. Boston: Shambala, 1993.